

DIRK HARTLAND (1883-1915)

EEN PROBLEEM BIJ GENEALOGISCH ONDERZOEK OPGELOST

Het is misschien al meer dan 50 jaar geleden dat we in m'n ouderlijk huis in Petten eens op een winteravond familiefoto's zaten te bekijken, de meesten had m'n moeder netjes ingeplakt maar er waren er ook nog heel wat waarbij dat niet gebeurd was. Die zaten in een grote papieren zak en wachtten op hun beurt. Zoals helaas wel meer voorkomt stonden bij de meeste foto's geen namen vermeld, iedereen wist immers toen nog wie er op stond. Of dat zo was betwijfel ik nu wel eens, maar goed in die jaren geloofde ik het wel, de namen vlogen het ene oor in en het andere oor uit. M'n vader bromde wat van die mensen zijn toch allemaal dood maar moeder kon daar toch nog wel smakelijk over vertellen. Over één van die foto's gaat nu onderstaand verhaal.

Het was een smal fotootje, 8 bij 4 cm, waarop een ernstig kijkende man, een flinke, wat toen nog rustig inlandse vrouw genoemd mocht worden en een schattig dochttertje. Boven het fotootje stond een opschrift: Langestraat 90 naast de bioscoop (het Alkmaarsch Bioscooptheater, later beter bekend onder de naam Rex). De fotograaf was toentertijd Louis Sonéponse.

En wie mochten dit nu wel zijn. Tja zei m'n moeder, dat weet ik ook niet zo goed, dat is geloof ik een neef van je opoe en die is in Suriname getrouwd met die vrouw op de foto. Maar die neef is in Suriname overleden, en de familie was niet zo blij met die vrouw toen ze terugkwam met inmiddels twee kinderen. Maar hoe het verder afgelopen was wist ze niet behalve dat het ergens rond de eerste wereldoorlog speelde.

Ruim 30 jaar later toen ik met genealogisch onderzoek begon, de prachtige verhalen van m'n moeder hebben daar zeker toe bijgedragen, besloot ik ook al dat oude fotomateriaal weer eens op te zoeken en na te kijken. De albums en ook de losse foto's kwamen weer, soms na veel zoekwerk,

Dirk Hartland, zijn vrouw Lily en dochttertje Annie op bezoek in Alkmaar

boven water en het aan elkaar passen kon beginnen. Maar in die 30 jaar waren nog veel meer mogelijke informanten overleden en er bleven dus heel wat vragen over.

Ook het bovengenoemde fotootje kwam, nog steeds zonder namen, weer boven water. Vrij snel kwam ik er echter achter dat dit Dirk Hartland, in Koedijk geboren, was, inderdaad een neef van m'n ope. Over de familie Hartland heb ik reeds eerder wat geschreven.

Dirk was een zoon van Gerrit Hartland en Antje Hillegonds, hij was op 24 juli 1883 in Koedijk geboren,

Dirk Hartland (1883-1915)

volgens een kopie van een familieoverzicht van deze Hartland-tak dat vlak voor de 2e wereldoorlog gemaakt was en waarvan ik een exemplaar kreeg, was Dirk politieagent in Suriname geweest, daar op 30 jarige leeftijd gestorven, getrouwd met Lily, die later getrouwd was met Ras. Ze had twee kinderen: Annie en Marijtje, nu beiden getrouwd. Telegramstijl dus.

Verder zoeken leerde het volgende.

Dirk Hartland woonde van 08 mei 1914 (gekomen van Suriname) tot 19 september 1914 (vertrokken naar Suriname) met zijn vrouw Lylia Emelie Juliette Arther en zijn dochtertje Annie bij zijn vader Gerrit Hartland op de Omval nr. 9 in Alkmaar. In die periode is dus het fotootje van hun drieën gemaakt.

In Paramaribo is op 25 januari 1915 het tweede dochtertje Marijtje Catharina geboren. Dirk is kort daarna op 28 april 1915 in Beneden Saramacca (Suriname) overleden. Zijn weduwe komt met beide dochters op 14 januari 1917 vanuit Ned. West. Indië (vlg. gezinskaart dochter Annie) naar Alkmaar.

Annie gaat op 01 oktober 1918 naar haar oom K.J. Nies en op 14 maart 1933 als gezinsleidster naar Vorden, Marijtje Catharina (Rie) gaat op 25 november 1918 naar een andere oom Gerrit Velthuis.

Hun moeder hertrouwt op 02 september 1920 in Alkmaar met de wasknecht Pieter Has, een bijlage bij de huwelijksakte vermeldde de overlijdensplaats en datum van Dirk. Getuige bij dit huwelijk was o.a. haar stiefvader (= schoonvader) Gerrit Hartland, de vader van haar overleden man.

Bij het overlijden van Gerrit Velthuis op 14 februari 1963 te Heiloo, Nic. Beetsweg 2 stond uit aller naam M.C. Jongejan-Hartland en B.C. Jongejan, Acacialaan 7 Beverwijk.

Aangezien een telefonische afspraak niet lukte besloot ik na archiefbezoek in Beverwijk, dat toen nog eigen archief in het stadskantoor had, eens op dit adres te gaan kijken (20 april 1998). Het huis

stond echter leeg omdat Marijtje Catharina (Rie) enige weken daarvoor overleden was, haar dochter wonend in Australië (bleek later Zuid Afrika te zijn) was net enige dagen daarvoor weer vertrokken volgens buurvrouwen in de straat.

Het lukte me echter enige tijd daarna haar broer Dirk Jongejans, wonende in de Meern op te sporen, hij was vernoemd naar zijn opa Dirk Hartland. Volgens hem was zijn opa kapitein in het Ned. Leger in Suriname geweest en daar overleden, verder wist hij alleen te vermelden dat zijn weduwe de kinderen "in de steek" gelaten had, de Hartland-gegevens en kopie van het fotootje waren hem erg welkom.

Weer een paar jaar later had ik een telefoon gesprek met René van Sluis, een zoon van Annie Hartland, dus ook een kleinzoon van Dirk. Volgens René was Dirk Hartland bij de politie geweest en niet in het leger. Volgens hem was het mysterieus hoe Dirk Hartland overleden was. Volgens hem was de vader van Lily, Julius Eduard Arther zich noemende en schrijvende Lionarons een creoolse planter geweest die streefde naar een blank nageslacht, daar was hij dan wel in geslaagd door met een blanke Amerikaanse (Anna Alice Reyeg) te trouwen, zijn dochter trouwde op haar beurt weer met een Nederlandse man, Dirk Hartland. Lily was op 11 februari 1891 in Paramaribo geboren en op 24 mei 1971 in Wormerveer overleden. Ook René heeft een Hartland-overzicht en kopie van het fotootje van mij gekregen.

Wie was nu deze Dirk Hartland. Zijn vader Gerrit was ook in Koedijk geboren op 29 februari 1852, hij was aanvankelijk landbouwer maar daarna ook winkelier, boekhandelaar en barbier. Hij overleed ver na het overlijden van zijn zoon, nl. op 10 augustus 1937 in Alkmaar, de laatste jaren van zijn leven woonde hij in het toen nog nieuwe Westerlicht. Dirk's moeder Antje Hillegonds was afkomstig uit de Zijpe waar ze op 23 september 1855 geboren was als dochter van Arie Hillegonds en Marijtje Schager, daar komt de vernoeming van al die Marijtjes vandaan. Dirk's moeder overleed erg jong toen hij zelf nog maar 13 jaar was, nl. op 11 september 1896 in Alkmaar.

Dirk had 2 zussen, Marijtje Catharina (door m'n opoe Rijtje-nicht genoemd), geboren Koedijk 7 december 1881, gehuwd met Gerrit Velthuis, en op 21 maart 1955 in Alkmaar overleden, zij namen later Rie in huis.

De tweede zus was Catharina (Trien), geboren op 11 juli 1886 in Koedijk, gehuwd met Karel Nies en op 13 juni 1929 in Alkmaar overleden, zij namen later Annie in huis.

Dirk Hartland met zijn zusjes Marijtje en Catharina in circa 1894, toen zij in Noord-Scharwoude woonden

Dirk kreeg later nog een broertje, Arie, geboren op 16 oktober 1892 in Noord Scharwoude, maar daar op 22 december 1892 overleden.

Ze groeiden dus met zijn drieën op, verhuisden mei 1891 nr. Noord Scharwoude, kwamen eind juli 1895 weer naar Koedijk en vertrokken op 13 augustus van datzelfde jaar naar de Omval in Alkmaar waar hun moeder is overleden. Hun vader hertrouwde niet meer, hij verhuisde met zijn jongste dochter op 24 januari 1907 nr. Oudorp en op 17 februari 1908 met haar weer naar de Omval in Alkmaar.

Dirk woonde echter toen al lang niet meer thuis. Na de lagere school is hij (intern) warmoezenier bij Johannes. Schoenmakers in de Liefdelaan 16 in Alkmaar, daarna vertrekt hij op 26 oktober 1900 naar Sloten bij Amsterdam.

Dirk vertrok in 1908 naar Suriname.

In de Surinaamse kranten die sinds kort bij de Kon. Bibliotheek via internet te raadplegen zijn komen we zijn naam een aantal keren tegen.

14 april 1911: bij een politieschietconcoers werd hij slechts 28^e en laatste, dus schieten kon Dirk ondanks de 44 punten die hij haalde, niet zo goed, tenminste die keer.

29 augustus 1911: tijdelijk belast met de functie van agent 4^e klasse D. Hartland (onder toekenning aan deze van de titulaire rang 3^e klasse).

12 december 1911: benoemd tot agent van politie 4^e kl. , de tijdelijke als zodanig dienende infanterist D. Hartland.

01 mei 1913 ging hij in Marowijne in ondertrouw met. L.E.J. Arther, de gescheiden echtgenote van Arnold de la Fuente.

24 februari 1914: werd buitengewoon verlof verleend voor 6 maanden, wegens langdurige dienst aan den agent van politie D. Hartland.

15 april 1914: vertrok Dirk Hartland met echtgenote en dochter met het SS Oranje Nassau naar Amsterdam, volgens de scheepsberichten arriveerden ze op 2 mei 1914 in Le Havre.

13 oktober 1914: kwam D. Hartland, met echtgenote en kind weer terug in Suriname vanaf Amsterdam met het S.S. Nickerie.

25 januari 1915: L.E.J. Arther, echtgenote van D. Hartland is bevallen van een dochter.

en dan volgt op 29 april 1915 het volgende bericht in De Surinamer:

Plotselinge dood

Heden voormiddag (28 april) is het telefoonbericht in de stad ontvangen dat de agent 3de klasse Dirk Hartland, gestationeerd te Post Groningen, plotseling is dood gebleven. Een uurtje te voren heeft Hartland nog persoonlijk met iemand door de telefoon een gesprek gevoerd.

De reis van Lily met haar 2 kinderen heb ik in de kranten niet terug kunnen vinden.

Pieter Schager